EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 24.5.2023
COM(2023) 615 final

Henstilling med henblik på

RÅDETS HENSTILLING

om Litauens nationale reformprogram 2023 og med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram 2023

{SWD(2023) 615 final}

Henstilling med henblik på

RÅDETS HENSTILLING

om Litauens nationale reformprogram 2023 og med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram 2023

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 121, stk. 2, og artikel 148, stk. 4,

som henviser til Rådets forordning (EF) nr. 1466/97 af 7. juli 1997 om styrkelse af overvågningen af budgetstillinger samt overvågning og samordning af økonomiske politikker[1], særlig artikel 5, stk. 2,

som henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 af 16. november 2011 om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer[2], særlig artikel 6, stk. 1,

som henviser til henstilling fra Europa-Kommissionen,

som henviser til beslutninger fra Europa-Parlamentet,

som henviser til konklusioner fra Det Europæiske Råd,

som henviser til udtalelse fra Beskæftigelsesudvalget,

som henviser til udtalelse fra Det Økonomiske og Finansielle Udvalg,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Social Beskyttelse,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Økonomisk Politik, og

som tager følgende i betragtning:

(1) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241[3] om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten trådte i kraft den 19. februar 2021. Genopretnings- og resiliensfaciliteten yder finansiel støtte til medlemsstaterne til gennemførelsen af reformer og investeringer og bidrager således med en finanspolitisk impuls finansieret af EU. I overensstemmelse med prioriteterne for det europæiske semester bidrager den til den økonomiske og sociale genopretning og til gennemførelsen af bæredygtige reformer og investeringer, som navnlig skal fremme den grønne og den digitale omstilling og gøre medlemsstaternes økonomier mere modstandsdygtige. Den bidrager også til at styrke de offentlige finanser og sætte skub i vækst og jobskabelse på mellemlang og lang sigt samt til at forbedre den territoriale samhørighed i EU og støtte den fortsatte gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Det maksimale finansielle bidrag for hver medlemsstat inden for rammerne af genopretnings- og resiliensfaciliteten blev i overensstemmelse med artikel 11, stk. 2, i forordning (EU) 2021/241 ajourført den 30. juni 2022.

---

1 EFT L 209 af 2.8.1997, s. 1.

2 EUT L 306 af 23.11.2011, s. 25.

3 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

(2) Den 22. november 2022 vedtog Kommissionen den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2023[4], som markerede starten på det europæiske semester 2023 for samordning af de økonomiske politikker. Det Europæiske Råd godkendte den 23. marts 2023 prioriteterne i undersøgelsen, som er struktureret omkring de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed. Den 22. november 2022 vedtog Kommissionen på grundlag af forordning (EU) nr. 1176/2011 ligeledes rapporten om varslingsmekanismen 2023, hvori Litauen blev udpeget som en af de medlemsstater, som kan være påvirket eller kan være i risiko for at blive påvirket af ubalancer, og for hvilke der skulle gennemføres en dybdegående undersøgelse. Samme dag vedtog Kommissionen tillige en udtalelse om Litauens udkast til budgetplan 2023. Kommissionen vedtog også en henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet, som Rådet vedtog den 16. maj 2023, samt forslaget til den fælles rapport om beskæftigelsen 2023 med en analyse af gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsen og principperne for den europæiske søjle for sociale rettigheder, som Rådet vedtog den 13. marts 2023.

(3) Selv om EU's økonomier udviser bemærkelsesværdig modstandsdygtighed, har den geopolitiske kontekst fortsat en negativ indvirkning. EU står last og brast med Ukraine og har i sin økonomiske og socialpolitiske dagsorden fokus på dels at mindske de negative konsekvenser af energichok for både sårbare husholdninger og virksomheder på kort sigt, dels at fortsætte bestræbelserne på at gennemføre den grønne og den digitale omstilling, støtte bæredygtig og inklusiv vækst, sikre makroøkonomisk stabilitet og øge modstandsdygtigheden på mellemlang sigt. Der fokuseres i høj grad også på at øge EU's konkurrenceevne og produktivitet.

(4) Den 1. februar 2023 offentliggjorde Kommissionen meddelelsen "En industriplan for den grønne pagt til den CO_2-neutrale tidsalder"[5] for at øge konkurrenceevnen for EU's nettonulindustri og støtte den hurtige omstilling til klimaneutralitet. Planen supplerer den igangværende indsats under den europæiske grønne pagt og REPowerEU. Den har til formål at skabe et gunstigere miljø for at øge EU's produktionskapacitet inden for de nettonulteknologier og -produkter, der er nødvendige for at nå EU's ambitiøse klimamål, samt at sikre adgang til relevante kritiske råstoffer, herunder ved diversificering af forsyninger, korrekt udnyttelse af geologiske ressourcer i medlemsstaterne og maksimering af genanvendelsen af råstoffer. Planen er baseret på fire søjler, nemlig forudsigelige og forenklede lovgivningsmæssige rammer, hurtigere adgang til finansiering, forbedring af færdigheder og åben handel med henblik på modstandsdygtige forsyningskæder. Den 16. marts 2023 offentliggjorde Kommissionen også meddelelsen "EU's konkurrenceevne på lang sigt efter 2030"[6], der er bygget op omkring ni gensidigt forstærkende indsatsområder og målet om at arbejde hen imod en vækstfremmende lovgivningsramme. I meddelelsen opstilles politiske prioriteter med henblik på aktivt at sikre strukturelle forbedringer, målrettede investeringer og lovgivningsmæssige foranstaltninger med henblik på EU's og medlemsstaternes konkurrenceevne på lang sigt. Nedenstående henstillinger hjælper med at opfylde disse prioriteter.

(5) I 2023 fortsætter det europæiske semester for samordning af de økonomiske politikker med at udvikle sig i overensstemmelse med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten. At gennemføre genopretnings- og resiliensplanerne fuldt ud er fortsat et vigtigt element i opfyldelsen af de politiske prioriteter under det europæiske

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

semester, eftersom planerne indeholder foranstaltninger til at håndtere alle eller en betydelig del af de relevante landespecifikke henstillinger, der er blevet udstedt i de senere år. De landespecifikke henstillinger fra 2019, 2020 og 2022 er fortsat yderst relevante for genopretnings- og resiliensplaner, der er blevet revideret, ajourført eller ændret i henhold til artikel 14, 18 og 21 i forordning (EU) 2021/241.

(6) REPowerEU-forordningen[7], der blev vedtaget den 27. februar 2023, tager sigte på en hurtig udfasning af EU's afhængighed af import af russiske fossile brændstoffer. Dette vil bidrage til energisikkerhed og diversificering af EU's energiforsyning og samtidig øge udbredelsen af vedvarende energi, energilagringskapaciteten og energieffektiviteten. Forordningen giver medlemsstaterne mulighed for at tilføje et nyt REPowerEU-kapitel til deres nationale genopretnings- og resiliensplaner for at finansiere vigtige reformer og investeringer, der vil bidrage til at nå REPowerEU-målene. De vil også bidrage til at øge konkurrenceevnen for EU's nettonulindustri som skitseret i industriplanen for den grønne pagt til den CO_2-neutrale tidsalder og til at imødekomme de energirelaterede landespecifikke henstillinger, der blev udstedt til medlemsstaterne i 2022, og som måtte blive udstedt i 2023. Med REPowerEU-forordningen indføres der en ny kategori af ikketilbagebetalingspligtig finansiel støtte, der stilles til rådighed for medlemsstaterne til finansiering af nye energirelaterede reformer og investeringer inden for rammerne af deres genopretnings- og resiliensplaner.

(7) Den 8. marts 2023 vedtog Kommissionen en meddelelse om finanspolitiske retningslinjer for 2024. Den har til formål at støtte udarbejdelsen af medlemsstaternes stabilitets- og konvergensprogrammer og dermed styrke den politiske samordning[8]. Kommissionen mindede om, at stabilitets- og vækstpagtens generelle undtagelsesklausul deaktiveres ved udgangen af 2023. Den opfordrede til i 2023 og 2024 at føre en finanspolitik, der sikrer en holdbar gæld på mellemlang sigt og øger den potentielle vækst på en bæredygtig måde. Medlemsstaterne blev opfordret til i deres stabilitets- og konvergensprogrammer 2023 at redegøre for, hvordan deres finanspolitiske planer vil sikre, at referenceværdien for underskuddet på 3 % af BNP overholdes, og at gælden nedbringes troværdigt og konstant eller holdes på et forsvarligt niveau på mellemlang sigt. Kommissionen opfordrede medlemsstaterne til at udfase de nationale finanspolitiske foranstaltninger, der er indført for at beskytte husholdninger og virksomheder mod energiprischokket, begyndende med de mindst målrettede. Den præciserede, at hvis det bliver nødvendigt at forlænge støtteforanstaltninger på grund af et fornyet pres på energipriserne, bør medlemsstaterne i langt højere grad end tidligere målrette sådanne foranstaltninger mod sårbare husholdninger og virksomheder. Kommissionen foreslog, at de finanspolitiske henstillinger skulle kvantificeres og differentieres og formuleres på grundlag af de primære nettoudgifter som foreslået i dens meddelelse om retningslinjer for en reform af rammen for økonomisk styring i EU[9]. Den henstillede, at alle medlemsstaterne fortsat bør beskytte nationalt finansierede investeringer og sørge for at anvende midlerne fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-fonde effektivt, navnlig i lyset af målsætningerne for den grønne og den digitale omstilling og om øget modstandsdygtighed. Kommissionen påpegede, at den i

[7] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/435 af 27. februar 2023 om ændring af forordning (EU) 2021/241 for så vidt angår kapitler om REPowerEU i genopretnings- og resiliensplaner og om ændring af forordning (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 og (EU) 2021/1755 og direktiv 2003/87/EF (EUT L 63 af 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

overensstemmelse med de gældende regler vil foreslå Rådet i foråret 2024 at indlede underskudsbaserede procedurer i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud på grundlag af endelige data for 2023.

(8) Den 26. april 2023 fremsatte Kommissionen lovgivningsforslag med henblik på at gennemføre en omfattende reform af reglerne for økonomisk styring i EU. Hovedformålet med forslagene er at styrke holdbarheden af den offentlige gæld og fremme bæredygtig og inklusiv vækst i alle medlemsstater gennem reformer og investeringer. Forslagene skal give medlemsstaterne mere kontrol over tilrettelæggelsen af deres mellemfristede planer, samtidig med at der indføres en strengere håndhævelsesordning til at sikre, at medlemsstaterne opfylder tilsagnene i deres mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag. Det er hensigten at afslutte lovgivningsarbejdet i 2023.

(9) Den 14. maj 2021 indgav Litauen sin nationale genopretnings- og resiliensplan til Kommissionen i overensstemmelse med artikel 18, stk. 1, i forordning (EU) 2021/241. Kommissionen har i medfør af artikel 19 i forordning (EU) 2021/241 vurderet genopretnings- og resiliensplanens relevans, effektivitet, virkningsfuldhed og sammenhæng i overensstemmelse med vurderingskriterierne i bilag V til forordningen. Den 20. juli 2021 vedtog Rådet en afgørelse om godkendelse af vurderingen af Litauens genopretnings- og resiliensplan[10]. Tilrådighedsstillelsen af trancher er betinget af, at Kommissionen i overensstemmelse med artikel 24, stk. 5, i forordning (EU) 2021/241 har truffet en afgørelse om, at Litauen på tilfredsstillende vis har opfyldt de relevante milepæle og mål, der er anført i Rådets gennemførelsesafgørelse. En tilfredsstillende opfyldelse forudsætter, at opfyldelsen af forudgående milepæle og mål ikke er blevet tilbagerullet.

(10) Den 27. april 2023 forelagde Litauen sit nationale reformprogram 2023 og den 28. april 2023 sit stabilitetsprogram 2023 i overensstemmelse med artikel 4, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1466/97. For at tage hensyn til de indbyrdes sammenhænge mellem de to programmer er de blevet vurderet sammen. Det nationale reformprogram 2023 afspejler i overensstemmelse med artikel 27 i forordning (EU) 2021/241 også Litauens halvårlige rapportering om de fremskridt, der er gjort med opfyldelsen af genopretnings- og resiliensplanen.

(11) Den 24. maj 2023 offentliggjorde Kommissionen landerapporten 2023 for Litauen[11]. Heri foretages der en vurdering af Litauens fremskridt med gennemførelsen af de relevante landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget af Rådet mellem 2019 og 2022, og der gøres status over Litauens gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen. På grundlag af denne analyse er der i landerapporten udpeget mangler med hensyn til udfordringer, som enten ikke håndteres eller kun håndteres delvist i genopretnings- og resiliensplanen, ligesom der også afdækkes nye udfordringer. Rapporten indeholder også en vurdering af Litauens fremskridt med gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og opfyldelse af EU's overordnede mål vedrørende beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse samt af fremskridtene med gennemførelsen af verdensmålene for bæredygtig udvikling.

(12) Kommissionen har foretaget en dybdegående undersøgelse for Litauen i henhold til artikel 5 i forordning (EU) nr. 1176/2011 og offentliggjort resultatet heraf den 24. maj

[10] Rådets gennemførelsesafgørelse af 20. juli 2021 om godkendelse af vurderingen af Litauens genopretnings- og resiliensplan (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 615 final.

2023[12]. Den konkluderede, at Litauen ikke er berørt af makroøkonomiske ubalancer. Navnlig er sårbarhederne med hensyn til priskonkurrenceevnen, betalingsbalancen og udviklingen i boligpriserne på det seneste tiltaget, men synes generelt at være beherskede på nuværende tidspunkt. Økonomien var stærkt påvirket af energiprischokket med en hurtigt stigende inflation. Litauens konkurrenceevne forventes dog langsomt genoprettet, efterhånden som energipriserne falder. De løbende poster forværredes markant i 2022 som følge af de stigende energiimportpriser, men forventes at nærme sig balance i år. På længere sigt vil mindre underskud på betalingsbalancens løbende poster ikke bringe den eksterne holdbarhed i fare i betragtning af den sunde nettostilling over for udlandet. Ikke desto mindre risikerer inflationen og lønpresset, hvis de varer ved, at svække Litauens konkurrenceevne, især da den underliggende inflation ligger et godt stykke over gennemsnittet i euroområdet. Boligpriserne er steget kraftigt siden pandemien, men der er ingen tegn på overvurdering, og presset på priserne er nu aftagende på grund af rentestigningerne og den igangværende økonomiske recession. Desuden er husholdningernes gæld lav, banksektoren er velkapitaliseret og yderst rentabel, og dens andel af misligholdte lån er lav. Det politiske setup er generelt positivt, om end nogle politikker kunne bidrage til at afhjælpe de risici, der følger af de identificerede sårbarheder. Det er i den forbindelse vigtigt fortsat at føre en finanspolitik og en makroprudentiel politik, som er konjunkturudjævnende, og som styrkes, når det er nødvendigt. Samtidig kan større fokus på at fremme konkurrencen på det indenlandske marked og på politikker til at øge kvaliteten og kvantiteten af arbejdskraftudbuddet bidrage til at styre presset på priserne og enhedslønomkostningerne.

(13) Ifølge data valideret af Eurostat[13] faldt Litauens offentlige underskud fra 1,2 % af BNP i 2021 til 0,6 % i 2022, mens den offentlige gæld faldt fra 43,7 % af BNP ved udgangen af 2021 til 38,4 % ved udgangen af 2022.

(14) Den offentlige saldo er blevet påvirket af de finanspolitiske foranstaltninger, der er vedtaget for at afbøde de økonomiske og sociale virkninger af stigningen i energipriserne. I den indtægtsreducerende kategori omfattede sådanne foranstaltninger i 2022 momskompensation vedrørende fjernvarme til husholdninger, mens der på den udgiftsforøgende side indgik lofter over husholdningers og erhvervskunders eltakster og husholdningers naturgastakster samt tilskud til virksomheder med aktiviteter i sektorer, der er påvirket af høje energipriser. Kommissionen anslår nettobudgetomkostningerne ved disse foranstaltninger til 1,3 % af BNP i 2022. Den offentlige saldo er også blevet påvirket af udgifterne til midlertidig beskyttelse af fordrevne personer fra Ukraine, som anslås til 0,3 % af BNP i 2022. Samtidig faldt de anslåede omkostninger til midlertidige covid-19-nødforanstaltninger til 0,4 % af BNP i 2022 fra 0,6 % i 2021.

(15) Den 18. juni 2021 henstillede Rådet, at Litauen[14] i 2022 fastholdt en understøttende finanspolitisk kurs, heri medregnet impulsen fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, og opretholdt nationalt finansierede investeringer. Rådet henstillede også, at Litauen skulle holde stigningen i de nationalt finansierede løbende udgifter under kontrol.

---

12 SWD(2023) 637 final.

13 Eurostat — euroindikatorer, 47/2023, af 21.4.2023.

14 Rådets henstilling af 18. juni 2021 med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram for 2021 (EUT C 304 af 29.7.2021, s. 68).

(16) Ifølge Kommissionens skøn var den finanspolitiske kurs[15] i 2022 kontraktiv, nemlig 0,9 % af BNP, hvilket var hensigtsmæssigt i en situation med høj inflation. I overensstemmelse med Rådets henstilling fortsatte Litauen med at støtte genopretningen med investeringer finansieret ved hjælp af genopretnings- og resiliensfaciliteten. Udgifter finansieret med tilskud fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler beløb sig til 1,1 % af BNP i 2022 (1,3 % af BNP i 2021). Nationalt finansierede investeringer indebar et neutralt bidrag til finanspolitikken[16]. Litauen har dermed opretholdt nationalt finansierede investeringer som henstillet af Rådet. Samtidig indebar væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter (ekskl. nye foranstaltninger på indtægtssiden) et kontraktivt bidrag på 0,9 procentpoint til finanspolitikken. Litauen har dermed holdt væksten i nationalt finansierede løbende udgifter under tilstrækkelig kontrol.

(17) Det makroøkonomiske scenario, der ligger til grund for de budgetmæssige fremskrivninger i stabilitetsprogrammet, er realistisk. Regeringen forventer en realvækst i BNP på 0,5 % i 2023 og 3,0 % i 2024. Til sammenligning ventes der ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 en tilsvarende realvækst i BNP på 0,5 % i 2023, men en lavere realvækst i BNP på 2,7 % i 2024, hvilket hovedsagelig skyldes en langsommere forventet vækst i forbrug og investeringer i 2024.

(18) I stabilitetsprogrammet 2023 forventer regeringen, at det offentlige underskud vil stige til 2,2 % af BNP i 2023. Stigningen i 2023 afspejler hovedsagelig udgiftsforøgende foranstaltninger, der har til formål at støtte lavindkomsthusstande (f.eks. stigninger i sociale ydelser og pensioner), samt anslåede lavere indtægter fra skatter og socialsikringsbidrag (i forhold til BNP). Ifølge programmet ventes den offentlige gældskvote at falde fra 38,4 % ved udgangen af 2022 til 37,8 % ved udgangen af 2023. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 forventes der et offentligt underskud på 1,7 % af BNP i 2023. Dette er lavere end det underskud, der forventes ifølge stabilitetsprogrammet, hovedsagelig på grund af højere forventede indtægter fra socialsikringsbidrag og lidt lavere forventede offentlige udgifter til rå-og hjælpestoffer og investeringer. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 vil den offentlige gældskvote være lavere ved udgangen af 2023, nemlig på 37,1 %. Forskellen skyldes et lavere forventet offentligt underskud.

(19) Den offentlige saldo i 2023 ventes fortsat at blive påvirket af de foranstaltninger, der er vedtaget for at afbøde de økonomiske og sociale konsekvenser af stigningen i energipriserne. De består af foranstaltninger, der blev forlænget fra 2022 (navnlig: prislofter for husholdningers og erhvervsforbrugeres el- og naturgastakster). Nettobudgetomkostningerne ved støtteforanstaltningerne forventes ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 at ligge på 0,7 % af BNP i 2023[17]. Foranstaltningerne i 2023 synes ikke at være rettet mod de mest sårbare husholdninger eller virksomheder og bevarer ikke prissignalet som middel til at reducere energiefterspørgslen og øge energieffektiviteten. Som følge heraf er der ingen målrettede støtteforanstaltninger, der skal tages i betragtning ved vurderingen af

---

15 Den finanspolitiske kurs bestemmes som ændringen i primære udgifter (ekskl. diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden), idet der ses bort fra kriserelaterede midlertidige nødforanstaltninger i forbindelse med covid-19, mens udgifter finansieret med ikketilbagebetalingspligtig støtte (tilskud) fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler medtages, i forhold til den potentielle vækst på mellemlang sigt. Yderligere oplysninger findes i tekstboks 1 i de finanspolitiske statistiske tabeller.

16 Andre nationalt finansierede investeringsudgifter indebar et ekspansivt bidrag på 0,2 procentpoint af BNP.

17 Tallet angiver de årlige budgetomkostninger ved sådanne foranstaltninger, inkl. løbende indtægter og udgifter samt — hvis det er relevant — investeringsforanstaltninger.

overholdelsen af henstillingen for 2023. Budgetomkostninger til midlertidig beskyttelse af fordrevne personer fra Ukraine ventes med 0,3 % af BNP at forblive stabil sammenholdt med 2023.

(20) Den 12. juli 2022 henstillede Rådet[18], at Litauen træffer foranstaltninger med henblik på i 2023 at sikre, at væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter er i overensstemmelse med en overordnet neutral finanspolitisk kurs[19], under hensyntagen til fortsat midlertidig og målrettet støtte til de husholdninger og virksomheder, som er mest sårbare over for stigninger i energipriserne, og til personer på flugt fra Ukraine. Litauen skal være rede til at tilpasse de løbende udgifter til den omskiftelige situation. Det blev også henstillet til Litauen at øge de offentlige investeringer i den grønne og den digitale omstilling og i energisikkerhed under hensyntagen til REPowerEU-initiativet, herunder ved at anvende genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-fonde.

(21) Efter en kontraktiv finanspolitisk kurs i 2022 (+0,9 % af BNP) ventes kursen i 2023 ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 at blive ekspansiv (- 0,8 % af BNP) i en situation med høj inflation. Væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter (ekskl. diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden) ventes i 2023 at indebære et kontraktivt bidrag på 0,4 % af BNP til finanspolitikken. Samlet set er den forventede vækst i nationalt finansierede primære løbende udgifter i overensstemmelse med Rådets henstilling. Udgifter finansieret med tilskud fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler ventes at beløbe sig til 2,0 % af BNP i 2023, mens nationalt finansierede investeringer forventes at yde et ekspansivt bidrag til finanspolitikken på 0,1 procentpoint[20]. Litauen planlægger derfor at finansiere yderligere investeringer gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler, ligesom det er hensigten at fastholde nationalt finansierede investeringer. Landet planlægger at finansiere offentlige investeringer i den grønne og den digitale omstilling og i energisikkerhed, såsom investeringer i udvikling af lokale vedvarende energikilder og etablering af infrastruktur til lagring af elektricitet, hvilket vil lette Litauens bestræbelser på at afbryde forbindelsen til det elnet, der er synkroniseret med de russiske og belarusiske systemer. Disse investeringsprojekter finansieres delvis af genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler.

(22) Ifølge stabilitetsprogrammet forventes det offentlige underskud at falde til 1,7 % af BNP i 2024. Faldet i 2024 afspejler primært udfasningen af de foranstaltninger, der er vedtaget for at afbøde de økonomiske og sociale konsekvenser af stigningen i energipriserne. Ifølge programmet forventes den offentlige gældskvote at falde til 37,7 % ved udgangen af 2024. På grundlag af de politiske foranstaltninger, der var kendt på skæringsdatoen for prognosen, forventes der ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 et offentligt underskud på 1,4 % af BNP i 2024. Dette er lavere end det underskuds, der forventes i programmet, hovedsagelig på grund af lavere offentlige udgifter til rå-og hjælpestoffer og et højere nominelt BNP. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 vil den offentlige gældskvote være lavere ved udgangen af 2024, nemlig på 36,6 %.

---

18 Rådets henstilling af 12. juli 2022 om Litauens nationale reformprogram for 2022 og med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram for 2022 (EUT C 334 af 1.9.2022, s. 120).

19 Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 anslås den potentielle produktionsvækst på mellemlang sigt (gennemsnit over 10 år) i Litauen, som anvendes til at måle den finanspolitiske kurs, nominelt til 14,0 %.

20 Andre nationalt finansierede investeringsudgifter skønnes at indebære et ekspansivt bidrag på 0,2 procentpoint af BNP.

(23) Ifølge stabilitetsprogrammet udfases de fleste energistøtteforanstaltninger i 2024. Også Kommissionen går ud fra, at næsten alle energistøtteforanstaltninger udfases (nettoomkostninger på 0,1 % af BNP i 2024). Disse forventninger hviler på antagelsen om, at der ikke sker nye stigninger i energipriserne.

(24) I programmet planlægger Litauen at opfylde den mellemfristede budgetmålsætning — en strukturel budgetsaldo på -1,0 % af BNP[21] — i 2023 og at fastholde den i resten af programperioden. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 forventes en strukturel saldo på -0,6 % af BNP i 2023 og på -0,3 % af BNP i 2024, dvs. over den mellemfristede budgetmålsætning. En forsigtig finanspolitik i 2024 vil også bidrage til at reducere den underliggende inflation, som ligger et godt stykke over gennemsnittet for euroområdet, og som kan føre til tab af konkurrenceevne, hvis den varer ved.

(25) Under antagelse af en uændret politik vil de nationalt finansierede primære nettoudgifter ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 stige med 2,7 % i 2024.

(26) Ifølge programmet ventes de offentlige investeringer at falde fra 4,0 % af BNP i 2023 til 3,9 % af BNP i 2024. De lavere investeringer afspejler såvel lavere nationalt finansierede investeringer som lavere investeringer finansieret af EU.

(27) I stabilitetsprogrammet skitseres en mellemfristet finanspolitisk kurs frem til 2026. Ifølge programmet forventes det offentlige underskud gradvis at falde til 1,4 % af BNP i 2025 og 0,9 % i 2026. Den offentlige underskud ventes således at holde sig under 3 % af BNP over programmets tidshorisont. Ifølge programmet forventes den offentlige gældskvote at stige fra 37,7 % ved udgangen af 2024 til 38,6 % ved udgangen af 2026.

(28) Litauens skatteindtægter i forhold til BNP ligger betydeligt under EU-gennemsnittet, hvilket begrænser de offentlige midler, der er til rådighed til sundhedspleje, social beskyttelse og generelle offentlige tjenester. Momsgabet (forskellen mellem de forventede momsindtægter og det opkrævede beløb) er stadig et af de højeste i EU, selv om foreløbige skøn viser, at det muligvis er faldet betydeligt i 2021. I 2021 udgjorde indtægterne fra ejendomsskatter, som er blandt de skatter, der er mindst skadelige for væksten, kun 0,3 % af BNP, hvilket er ca. syv gange lavere end EU-gennemsnittet. Litauen opkrævede selskabsskatter svarende til halvdelen af EU-gennemsnittet (i forhold til BNP), havde nogle af de laveste transportafgifter i EU og er en af de få medlemsstater uden en årlig bilskat. De offentlige udgifter til social beskyttelse steg i perioden 2015-2021, men ligger stadig betydeligt under EU-gennemsnittet. Dette afspejles i relativt lave sociale ydelser med begrænset dækning og alderspensioner, der er blandt de laveste i EU i forhold til lønindtægten. Udgifterne til generelle offentlige tjenester er særligt lave og udgør i forhold til BNP knapt halvdelen af, hvad der i gennemsnit afsættes hertil i EU. Utilstrækkelige finansielle midler til sundhedspleje resulterer i lange ventetider og et stort uopfyldt behov for lægebehandling, høj egenbetaling for patienterne og manglende mulighed for at tilbyde konkurrencedygtige lønninger til sundhedspersonale. I 2021-2023 indførte Litauen flere store permanente udgiftsforanstaltninger (såsom stigninger i de offentlige lønninger, i pensioner og andre sociale ydelser), som ikke modsvares af tilsvarende finansieringsforanstaltninger, hvilket kan udgøre en risiko for Litauens finanspolitiske holdbarhed på lang sigt.

[21] Den strukturelle saldo (konjunkturkorrigeret saldo ekskl. engangsforanstaltninger og midlertidige foranstaltninger), som Kommissionen har genberegnet efter den i fællesskab aftalte metode, peger i retning af et strukturelt underskud på 0,6 % af BNP i 2023 og 0,2 % i 2024.

(29) I overensstemmelse med artikel 19, stk. 3, litra b), i forordning (EU) 2021/241 og kriterie 2.2 i bilag V til samme forordning indeholder genopretnings- og resiliensplanen et omfattende sæt gensidigt forstærkende reformer og investeringer, som skal gennemføres senest i 2026. Litauen er godt i gang med at gennemføre sin genopretnings- og resiliensplan. Den 30. november 2022 indgav Litauen en første betalingsanmodning, og Kommissionen vedtog en positiv vurdering for 31 ud af 33 milepæle omfattende seks af planens syv komponenter, hvorimod to milepæle vedrørende skattereformer blev vurderet til ikke at være opfyldt på tilfredsstillende vis. Kommissionen har derfor aktiveret proceduren i forbindelse med suspension af betalinger, som giver Litauen yderligere tid til at opfylde disse milepæle, samtidig med at landet modtager en delvis betaling på 542,3 mio. EUR (ekskl. forfinansiering) i forbindelse med de milepæle, der er opfyldt på tilfredsstillende vis. På grund af objektive omstændigheder i forbindelse med stigninger i priserne på energi og byggematerialer og begrænsninger i forsyningskæden som følge af Ruslands aggression mod Ukraine agter Litauen at indgive ændringer af planen samt et REPowerEU-kapitel med henblik på at fremskynde dekarboniseringen af økonomien og mindske afhængigheden af fossile brændstoffer. I overensstemmelse med artikel 14, stk. 6, i forordning (EU) 2021/241 gav Litauen den 30. marts 2023 udtryk for sin hensigt om at anmode om supplerende lånestøtte på 1 800 000 000 EUR inden for rammerne af genopretnings- og resiliensfaciliteten. En hurtig medtagelse af det nye REPowerEU-kapitel i genopretnings- og resiliensplanen vil gøre det muligt at finansiere yderligere reformer og investeringer til støtte for Litauens strategiske mål på energiområdet og inden for den grønne omstilling. Det er fortsat vigtigt systematisk og på en effektiv måde at inddrage lokale og regionale myndigheder, arbejdsmarkedets parter og andre relevante interessenter for at sikre en vellykket gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen samt af andre økonomipolitiske og beskæftigelsespolitiske tiltag, der går ud over planen, og således sikre et bredt ejerskab til den overordnede politiske dagsorden.

(30) Kommissionen godkendte alle Litauens programmeringsdokumenter vedrørende samhørighedspolitikken i 2022. En hurtig gennemførelse af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken i komplementaritet og synergi med genopretnings- og resiliensplanen, herunder REPowerEU-kapitlet, er afgørende for at opnå den grønne og den digitale omstilling og øge den økonomiske og sociale modstandsdygtighed samt for at sikre en afbalanceret territorial udvikling i Litauen.

(31) Foruden de økonomiske og sociale udfordringer, som genopretnings- og resiliensplanen skal håndtere, står Litauen over for en række andre udfordringer vedrørende sundhedsvæsnet, sociale tjenester og socialt boligbyggeri samt energi og den grønne omstilling.

(32) Til Litauens resultater på sundhedsområdet tæller en af de laveste middellevetider i EU. Den dødelighed, der kan forebygges og behandles, er fortsat høj i Litauen forhold til EU-gennemsnittet. Litauen har et højt niveau af undgåelige hospitalsindlæggelser og den højeste dødelighed som følge af selvmord i EU. Dette understreger behovet for at forbedre sundhedsplejens effektivitet og for flere forebyggende foranstaltninger i den litauiske sundhedstilgang. Udfordringerne i sundhedssektoren forværres af mangel på arbejdskraft, manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer og en ulige fordeling af sundhedspersonalet, hvilket begrænser adgangen til og leveringen af primær sundhedspleje. Litauens genopretnings- og resiliensplan omfatter væsentlige foranstaltninger såsom en reform, der skal omdanne hospitalsnettet og de akutmedicinske tjenester, samt investeringer i modernisering af

sundhedsfaciliteter og etablering af infrastruktur vedrørende klyngecentre for smitsomme sygdomme. Disse foranstaltninger forventes at bidrage til at tackle nogle af de vigtigste udfordringer, når de er gennemført. Ud over de foranstaltninger, der indgår i genopretnings- og resiliensplanen, er der imidlertid behov for en supplerende indsats for yderligere at styrke den primære sundhedspleje og udvide den forebyggende, herunder for at gøre sundhedsvæsnet mere modstandsdygtigt.

(33) Planlægningen og udbuddet af sociale tjenester hindres af, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad inddrager ikkestatslige organisationer, og at social bistand og erhvervsuddannelse ikke integreres effektivt i den aktive arbejdsmarkedspolitik, navnlig med hensyn til arbejdsløse. Litauen har gjort visse fremskridt i forbindelse med gennemførelsen i nogle kommuner af pilotprojekter vedrørende levering af integrerede tjenester til arbejdsløse, og det blev henstillet til alle kommuner at anvende metoden fra disse projekter på deres beskæftigelsesfremmende programmer fra 2023. Selv om dette er et skridt i den rigtige retning, er virkningen endnu ikke synlig, og der er behov for en yderligere indsats. Genopretnings- og resiliensplanen omfatter væsentlige foranstaltninger såsom en reform af mindsteindkomstordningen og skatte- og socialsikringssystemet samt en øget arbejdsløshedsforsikringsdækning. Disse foranstaltninger forventes at bidrage til at tackle nogle af de vigtigste udfordringer med hensyn til social beskyttelse, når de er gennemført. Ud over de foranstaltninger, der indgår i planen, er der imidlertid behov for en yderligere indsats for at forbedre planlægningen og udbuddet af sociale tjenester.

(34) Adgangen til socialt boligbyggeri er begrænset i Litauen. Omkring 9 700 familier (næsten 19 000 personer) ventede på en bolig i socialt boligbyggeri ved udgangen af 2022, og den gennemsnitlige ventetid var på 5,85 år. Den generelle kvalitet af socialt boligbyggeri er fortsat lav. Selv om Litauen har truffet visse reformforanstaltninger vedrørende denne sektor, herunder indført en ret til at prioritere familier med enlige forsørgere, forhøjet grænserne for indkomst og formue ved vurdering af støtteberettigelsen og tilføjet særlige bestemmelser gældende i tilfælde af en national nødsituation eller karantæne, mangler der på nuværende tidspunkt en overordnet strategi for, hvordan denne kroniske mangel kan tackles og kvaliteten af socialt boligbyggeri kan øges.

(35) Efter Ruslands invasion af Ukraine har Litauen med held afstået fra import af gas, olie, elektricitet og kul fra Rusland ved at omdirigere energiimporten gennem LNG-terminalen i Klaipėda, olieterminalen i Būtingė, den nye gassammenkobling med Polen, den forbedrede sammenkobling med Letland og de eksisterende elsammenkoblinger med Polen, Letland og Sverige. Litauens forbrug af naturgas er faldet med 41 % i perioden august 2022-marts 2023 sammenlignet med det gennemsnitlige gasforbrug i samme periode i de foregående fem år, hvilket ligger over reduktionsmålet på 15 %, hovedsagelig på grund af faldet i gasefterspørgslen fra landets kemiske industri som følge af de voldsomt stigende energipriser. Litauen kan fortsætte bestræbelserne på midlertidigt at reducere efterspørgslen efter gas indtil den 31. marts 2024[22]. Ikke desto mindre er Litauen i sin energiforsyning fortsat stærkt afhængig af importeret energi. Landet importerer ca. to tredjedele af sit bruttobehov for el og næsten al olie og gas. Olie og gas udgør desuden tre fjerdedele af landets energimiks.

(36) Den store efterspørgsel efter energi skyldes en stor og forældet transportflåde, underudnyttelse af offentlig transport og jernbaner, en omfattende energiineffektiv

[22] Rådets forordning (EU) 2022/1369 og (EU) 2023/706.

bygningsmasse og en meget energiintensiv industri. Industrien tegnede sig for 58 % af Litauens samlede gasforbrug før energikrisen. En supplerende indsats for at reducere energiintensiteten i disse sektorer ved at fremme den industrielle omstilling, herunder innovative produktionsprocesser, og yderligere styrke anvendelsen af vedvarende energi vil mindske Litauens afhængighed af importeret energi. Incitamenterne til at vælge mindre forurenende køretøjer er fortsat svage i Litauen, og det offentlige transportsystem er fragmenteret og lider under manglende koordinering. Derfor er det fortsat en prioritet at fremme mindre forurenende transportmidler. Samtidig er renoveringsprocenten for ejendomme med flere lejligheder fortsat for lav til at nå målene om klimaneutralitet i sektoren senest i 2050. Dette viser, at der er behov for forbedrede procedurer og incitamenter til at renovere og for at støtte den private sektors kapacitet til at gennemføre renoveringsprojekter. Litauen er fortsat blandt de lande i EU, der klarer sig dårligst med hensyn til energifattigdom, hvilket kan forværres yderligere i tilfælde af endnu en længerevarende stigning i energipriserne og en fortsat langsom renovering.

(37) Det litauiske elnet er ligesom i andre baltiske medlemsstater fortsat eksponeret, da det er synkroniseret med BRELL-nettet. Der gøres fremskridt med den regionale synkronisering af elnettet med resten af EU, men den mangler stadig at blive fuldført (forventet fuldførelse inden udgangen af 2025). Med henblik herpå er det nødvendigt at samarbejde med Letland og Estland. Litauen er i færd med at øge den indenlandske energiproduktion. Der er taget skridt til at strømline tilladelsesprocedurerne og fremme elproduktion fra vedvarende energikilder, hvilket har resulteret i store stigninger i sol- og vindenergiproduktionskapaciteten mellem 2020 og 2021. Der er imidlertid behov for en yderligere forhøjelse af ambitionsniveauet med hensyn til at reducere drivhusgasemissioner og øge målene for vedvarende energi og energieffektivitet, hvis Litauen skal opfylde Fit for 55-målene.

(38) Mangel på arbejdskraft og færdigheder i sektorer og erhverv, der er væsentlige for den grønne omstilling, herunder fremstilling, udbredelse og vedligeholdelse af nettonulteknologier, skaber flaskehalse i omstillingen til en nettonuløkonomi. Uddannelsessystemer af høj kvalitet, der reagerer på ændrede behov på arbejdsmarkedet, samt målrettede opkvalificerings- og omskolingsforanstaltninger er afgørende for at afhjælpe manglen på kvalificeret arbejdskraft og fremme inklusion og omfordeling af arbejdskraft. For at frigøre det uudnyttede arbejdskraftudbud skal disse foranstaltninger være tilgængelige, navnlig for enkeltpersoner og i de sektorer og regioner, der er mest berørt af den grønne omstilling. Siden 2015 er andelen af ledige stillinger steget i de fleste nøglesektorer, f.eks. bygge- og anlægssektoren (fra 0,8 % til 1,5 % i 2021) og fremstilling (fra 1,4 % til 1,8 % i 2021). I 2021 lå andelen dog stadig under EU-gennemsnittet på henholdsvis 3,6 % og 1,9 %. I de senere år er der blevet rapporteret om mangel på arbejdskraft i Litauen inden for 28 erhverv, der kræver bestemte former for færdigheder eller viden i forbindelse med den grønne omstilling. I særdeleshed er manglen på arbejdskraft blevet rapporteret som en faktor, der har begrænset produktionen i industrien og bygge- og anlægssektoren i 2022.

(39) Rådet har på baggrund af Kommissionens vurdering gennemgået stabilitetsprogrammet 2023, og dets holdning[23] afspejles i henstilling 1 nedenfor.

(40) I betragtning af de nære indbyrdes forbindelser mellem euromedlemsstaternes økonomier og deres kollektive bidrag til Den Økonomiske og Monetære Unions rette virkemåde henstillede Rådet, at medlemsstaterne i euroområdet træffer

[23] I henhold til artikel 5, stk. 2, og artikel 9, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1466/97.

foranstaltninger, herunder gennem deres genopretnings- og resiliensplaner, til i) at bevare gældsholdbarheden og afholde sig fra bredt funderet støtte til den samlede efterspørgsel i 2023, bedre at målrette de finanspolitiske foranstaltninger, der er truffet for at afbøde virkningerne af høje energipriser, og at overveje passende måder at afvikle støtten på, efterhånden som energiprispresset mindskes, ii) at opretholde et højt offentligt investeringsomfang og fremme private investeringer til støtte for den grønne og den digitale omstilling, iii) at støtte en lønudvikling, der afbøder tabet af købekraft og samtidig begrænser anden runde-effekter på inflationen, yderligere at forbedre de aktive arbejdsmarkedspolitikker og afhjælpe manglen på kvalificeret arbejdskraft, iv) at forbedre erhvervsklimaet og sikre, at energistøtten til virksomheder er omkostningseffektiv, midlertidig og målrettet levedygtige virksomheder, og at den opretholder incitamenter til den grønne omstilling, samt til v) at bevare den makrofinansielle stabilitet og overvåge risici og samtidig fortsætte arbejdet med at fuldføre bankunionen. For Litauen bidrager henstilling 1, 2, 3 og 4 til gennemførelsen af den første, anden og tredje henstilling vedrørende euroområdet,

HENSTILLER, at Litauen i 2023 og 2024 træffer foranstaltninger med henblik på at:

1. afvikle de gældende energistøtteforanstaltninger inden udgangen af 2023; hvis nye stigninger i energipriserne nødvendiggør støtteforanstaltninger, sikre, at disse er rettet mod at beskytte sårbare husholdninger og virksomheder, er finanspolitisk overkommelige og opretholder incitamenter til energibesparelser;

   fastholde en sund budgetstilling i 2024 og samtidig bevare nationalt finansierede offentlige investeringer og sikre en effektiv udnyttelse af tilskud fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler, navnlig for at fremme den grønne og den digitale omstilling; for perioden efter 2024, fortsætte med at gennemføre investeringer og reformer, der fremmer en højere bæredygtig vækst, og bevare en forsvarlig budgetstilling på mellemlang sigt;

   styrke tilstrækkeligheden af sundhedspleje og social beskyttelse og forbedre de generelle offentlige tjenester

2. fortsætte den konsekvente gennemførelse af sin genopretnings- og resiliensplan og hurtigt færdiggøre REPowerEU-kapitlet med henblik på uden ophold at påbegynde gennemførelsen heraf; fortsætte med en hurtig gennemførelse af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken i tæt komplementaritet og synergi med genopretnings- og resiliensplanen

3. styrke den primære sundhedspleje og udvide den forebyggende pleje, herunder for at gøre sundhedsvæsnet mere modstandsdygtigt; forbedre planlægningen og udbuddet af sociale tjenester; forbedre adgangen til og kvaliteten af socialt boligbyggeri

4. mindske afhængigheden af fossile brændstoffer og importeret energi yderligere ved at fremskynde udbredelsen af vedvarende energi, navnlig ved at sikre tilstrækkelig netkapacitet og -adgang, sikre omstilling og dekarbonisering af industriproduktionen, øge udbredelsen af offentlig og bæredygtig transport og gøre bygninger mere energieffektive, også for at mindske energifattigdom; sikre tilstrækkelig elsammenkoblingskapacitet til at øge forsyningssikkerheden og fortsætte synkroniseringen med EU's elnet som planlagt; intensivere den politiske indsats med henblik på at tilvejebringe og erhverve de færdigheder, der er nødvendige for den grønne omstilling.

Udfærdiget i Bruxelles, den […].

På Rådets vegne
Formand